

Sygn. akt III AUa 2362/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSO del. Robert Kuczyński

SSA Maria Pietkun (spr.)

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2016 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **M. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

o umorzenie należności z tytułu odsetek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 października 2015 r. sygn. akt IX U 1899/14

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 27 października 2015 zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 29 sierpnia 2014 r. w ten sposób, że zwolnił M. K. od obowiązku zapłaty odsetek w kwocie 2000 złotych, a dalej idące odwołanie oddalił.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 12 grudnia 2000 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nałożył na wnioskodawcę M. K. obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego.

Wnioskodawca M. K. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. o odstąpienie od żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia, podnosząc trudną sytuację materialną.

Decyzją z dnia 29.08.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. na podstawie art. 84 ust. 8 w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1442), odmówiono odstąpienia od żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia określonych decyzją z dnia 12.12.2000 r. o sygn. naliczonych na dzień 04.03.2013 r. w łącznej kwocie 6.003,15 zł.

Przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu toczyło się postępowanie z odwołania wnioskodawcy od decyzji z dnia 11.12.2007 r. o odmowie umorzenia odsetek od nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego określonego decyzją z dnia 12.12.2000 r.

Wyrokiem z dnia 19.03.2008 r. Sąd oddalił odwołanie wnioskodawcy (sygn.. akt: VIII U 423/2008).

Wnioskodawca składał wnioski o układ ratalny w dniach 22.12.2006 r. i 12.11.2007 r. Po kolejnym wniosku z dnia 8.06.2009 r. zawarto umowę o rozłożeniu na raty nienależnie pobranych świadczeń z dnia 29.06.2009 r., następną umowę zawarto w dniu 23.03.2011 r. Aneksami z dnia 11.07.2012 r. oraz 9.09.2014 r. zmieniano zawartą umowę.

Zadłużenie M. K. jest objęte układem ratalnym na podstawie umowy z dnia 23.03.2011 r. na dzień 17.07.2015 r. do spłaty pozostawało 8.577,52 zł, w tym 3.042,97 zł – należność główna, 5.552,55 zł – odsetki.

M. K. w ramach układu ratalnego w latach 2009 - 2015 spłacił łącznie 6.040,00 zł w tym 2.446,55 zł – należność główna, 3.585,45 zł – odsetki, 8,00 zł – koszty upomnienia.

Wnioskodawca do marca 2015 r. spłacał raty regularnie.

M. K. zeznał, że mieszka w D. podczas „weekendów”, a w tygodniu na ogródkach działkowych, aby mieć łatwiejszy dostęp do pracy, gdyż nie stać go na zakup biletu miesięcznego. Wnioskodawca zdobył zawód, ale w następstwie ukończenia szkoły specjalnej. Powód przeżył złamanie kończyn, ale nie może iść na operacje, albowiem musi zapewnić środki utrzymania sobie i rodzinie. Pracuje w branży brukarskiej. Nie korzysta ze świadczeń Opieki Społecznej. Jest zatrudniony na okres próbny, nie ma podpisanej żadnej umowy o pracę. Otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 1200 zł „na rękę”. Wnioskodawca ma na utrzymaniu 3 dzieci, syna w wieku 6,5 roku i dwie córki wieku 5 lat i 5 miesięcy. Konkubina wnioskodawca N. C. korzysta z pomocy Opieki Społecznej.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawcy jest częściowo zasadne.

Zadłużenie M. K. jest objęte układem ratalnym na podstawie umowy z dnia 23.03.2011 r. na dzień 17.07.2015 r. do spłaty pozostawało 8.577,52 zł, w tym 3.042,97 zł – należność główna, 5.552,55 zł – odsetki.

W niniejszej sprawie nie zostały przedawnione należności, albowiem bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu kilkakrotnie.

Zgodnie z art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1442) Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odstąpić od żądania zwrotu należności jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Nie budzi wątpliwości, że odstąpienie od żądania należności jest instytucją o charakterze wyjątkowym.

Zdaniem sądu pierwszej instancji, badając zasadność wniosku ubezpieczonego o odstąpienie od żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia należy mieć na uwadze rozumianą szerzej sytuację majątkową ubezpieczonego oraz jego obiektywne możliwości uzyskiwania dochodów.

W niniejszej sprawie ustalono, że wnioskodawca zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o odstąpienie od żądania zwrotu odsetek od nienależnie pobranego świadczenia, podnosząc trudną sytuację materialną.

Z ustaleń faktycznych wynika, że w okresie od 1.09.1999 r. do 31.08.2000 r. zostało nienależnie pobrane świadczenie z funduszu rentowego i decyzją z dnia 12 grudnia 2000 r. o nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych nałożył na wnioskodawcę M. K. obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego.

W ocenie Sądu po stronie wnioskodawcy zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności uniemożliwiające mu zwrot przedmiotowych należności w pełnej wysokości.

Zdaniem Sądu, sytuacja materialna wnioskodawcy jest trudna, ze względu na brak stałego zatrudnienia.

Zdaniem Sądu, ograniczone możliwości płatnicze wnioskodawcy mogą być uznane za przesłankę wystarczającą do zastosowania ulgi. Zaznaczyć należy, że wnioskodawca podejmował starania, aby prawidłowo wywiązać się z obowiązku zwrotu pobranego świadczenia. O powyższym niewątpliwie świadczą dokonywane na miarę jego możliwości wpłaty na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jak i porozumienia z organem, wyrażające się zawieraniem umowami o rozłożenie powstałego zadłużenia na raty.

Pomimo jednak podejmowanych wysiłków, dążenia do wykonania obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, nie jest on w stanie wywiązać z ciężaru spłaty naliczonych mu kwot, w szczególności tej części, która przyjęła postać odsetek od kwoty głównej.

Spowodowane to jest, w ocenie Sądu, sytuacją zarówno osobistą wnioskodawcy, jak i majątkową.

Istotnym w sprawie jest, że wnioskodawca mieszka w D. podczas „weekendów”, a w tygodniu na ogródkach działkowych, aby mieć łatwiejszy dostęp do pracy, gdyż nie stać go na zakup biletu miesięcznego. Wnioskodawca zdobył zawód, ale w następstwie ukończenia szkoły specjalnej. Powód przeżył złamanie kończyn, ma zwyrodnienie kości, ale nie może iść na operacje, albowiem musi zapewnić środki utrzymania sobie i rodzinie. Pracuje w branży brukarskiej. Nie korzysta ze świadczeń Opieki Społecznej. Jest zatrudniony na okres próbny, nie ma podpisanej żadnej umowy o pracę. Otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 1200 zł „na rękę”. Wnioskodawca ma na utrzymaniu 3 dzieci, syna w wieku 6,5 roku i dwie córki wieku 5 lat i 5 miesięcy. Konkubina wnioskodawca N. C. korzysta z pomocy Opieki Społecznej.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd uznał, iż sytuacja materialna i osobista wnioskodawcy jest trudna i w związku z tym należy wnioskodawcy udzielić ulgi w spłacie należności, aby spłata pozostałego zadłużenia była realna. W związku z tym, Sąd Okręgowy zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oddział we W. z dnia 29 sierpnia 2014 r. w ten sposób, że zwolnił M. K. od obowiązku zapłaty odsetek w kwocie 2000 zł, a dalej idące odwołanie oddalił jako nieuzasadnione w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 i 2 kodeksu postępowania cywilnego.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. tj. 2015/121 ze zm.) przez błędne przyjęcie, że po stronie wnioskodawcy zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności uniemożliwiające mu zwrot nienależnie pobranego świadczenia z funduszu rentowego i że zasadne jest zwolnienie go od obowiązku zapłaty części odsetek w kwocie 2.000 zł. Nadto skarżący zarzuca naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego. Przy tak sformułowanych zarzutach skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Organ rentowy podkreśla, że aktualna sytuacja materialna wnioskodawcy, zwłaszcza że podjął zatrudnienie z wynagrodzeniem 1.200 zł netto miesięcznie nie oznacza braku możliwości płatniczych do uregulowania spornych należności. Podobnie organ rentowy ocenia, iż złożenie wniosku o rozłożenie należności na raty wskazuje na istnienie możliwości płatniczych strony. Organ rentowy przez okres 10 lat licząc od uprawomocnienia się decyzji ustalającej zwrot nienależnie pobranego świadczenia, uprawniony byłby do podejmowania czynności zmierzających do ściągnięcia należności.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem procesu jest decyzja organu rentowego odmawiająca wnioskodawcy umorzenia należności z tytułu odsetek od nienależnie pobranej renty rodzinnej w okresie od 1.09.1999 r. do 31.08.2000 r.

Sąd Okręgowy poczynił wymagane ustalenia i w zakresie przedmiotu sporu wywiódł trafne wniosku oraz zasadnie zastosował powołane przepisy, która to ocenę w całości podziela Sąd Apelacyjny. Ustalenia dotyczące okoliczności powstania nienależnie pobranego świadczenia w niniejszym procesie są bezprzedmiotowe, w tej kwestii zapadła już prawomocna decyzja organu rentowego, która wiąże w niniejszym procesie.

Zgodnie z przepisem art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. tj. 2015/121) zakład może odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko organu rentowego, że zastosowanie przedmiotowej instytucji, co do zwolnienia z obowiązku zwrotu całości lub części świadczenia winno być wyjątkowe. Ocena jedna owych szczególnych okoliczności powinna się odnosić do konkretnych okoliczności sprawy.

Samo formalne odniesienie się do wieku wnioskodawcy, istnienia ogólnie i teoretycznie rozumianych możliwości zarobkowych jest niewystarczające. Podobnie fakt, że wnioskodawca uprzednio wystąpił o układ ratalny nie może być podstawą nieuwzględnienia przedmiotowego wniosku. Stosownie do okoliczności strona może składać wnioski adekwatne do jej kondycji finansowej i możliwości spłaty.

Z niewadliwych ustaleń Sądu Okręgowego należy wyprowadzić wnioski, że M. K. podejmuje działania w kierunku wykorzystania posiadanych możliwości zarobkowych. Po okresie korzystania z zasiłku dla bezrobotnych, podjął zatrudnienie w charakterze brukarza od stycznia 2015 r., z wynagrodzeniem brutto w granicach płacy minimalnej (1.200 zł. miesięcznie netto), jest to umowa na czas próbny. Wnioskodawca podjął więc zatrudnienie wykonując ciężkie prace fizyczne, racjonalnie gospodaruje środkami, bowiem w ciągu tygodnia zamieszkuje na ogródkach działkowych oszczędzając nawet na biletach komunikacji miejskiej, na weekendy udaje się do mieszkania które zajmuje z konkubiną. Okoliczność, że w tym mieszkaniu zamieszkują rodzice partnerki wnioskodawcy, nie może zwiększać możliwości zarobkowych wnioskodawcy. Decydująca jest okoliczność, że tak niewielkie uzyskane środki wnioskodawca w pierwszej kolejności przeznaczają na utrzymanie trójki małoletnich własnych dzieci.

Wnioskodawca nadto jest osobą po przebytych złamaniach kości łódeczkowych, bez leczenia operacyjnego z uwagi na utratę możliwości zarobkowych w związku z leczeniem i czasową niezdolnością do pracy. Istotne jest również to, że znaczną część zobowiązania wnioskodawca spłacił, a spór w postępowaniu apelacyjnym dotyczy tylko części ok. 1/3 należności i to odsetek.

Organ rentowy w apelacji podnosi sformalizowane zarzuty i pojęcie „szczególnych okoliczności” w rozumieniu powołanego przepisu art. 84 ust. 8 pkt 1 w/w ustawy w oderwaniu od indywidualnych okoliczności niniejszej sprawy.

Z tych motywów organ rentowy nie podzielił podniesionych zarzutów w apelacji, co skutkowało orzeczeniem jak w sentencji wyroku na podstawie art. 385 kpc.

SSO del. R. Kuczyński SSA M. Kiwiorska – Pająk SSA M. Pietkun

R.S.